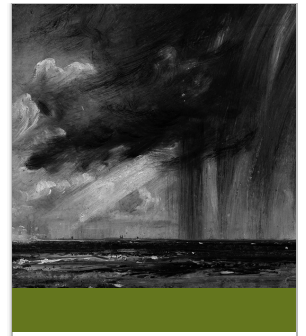

Er zit een luchtje aan

Al fietsend kijk je naar de lucht. Fijn dat zonnetje, maar in de verte is het donker. Je ziet de bui al hangen. En dan blijkt dat wolken niet wit zijn, maar allerlei nuances hebben.

Opdracht: Maak een tekening van een donkere, dreigende wolkenlucht boven een landschap.

GROEP 7-8

- ◆ Er zit een luchtje aan
- ◆ Kleurnuance
- ◆ Tekenen met houtskool

Doelen

- ◆ Je kunt aansluiten bij **kerndoel 43**: soorten wolken, bij **kerndoel 47**: landschappen in Nederland of bij **kerndoel 49**: weer en klimaat.
- ◆ De leerling weet wat een kleurnuance is, kan kleurnuances herkennen in afbeeldingen en kan kleurnuance toepassen in een werkstuk.
- ◆ De leerling kan een tekening maken met houtskool door gebruik te maken van licht en donker. De leerling kan de houtskool laten verlopen van licht naar donker.
- ◆ De leerling kan het materiaal op verschillende manieren hanteren en kan nieuwe werkwijzen bedenken die passend zijn bij de verbeelding van het onderwerp.

Materiaal

Je hebt nodig voor tekenen met houtskool:

- ruw tekenpapier, A4-A1 formaat
- houtskool
- kneedgum
- haarlak (om het werk te fixeren)

Je hebt nodig voor onderzoek:

- het materiaal van de werkwijze

Bijzonderheden:

Let op: ook bij het werken met zwart/wit kun je spreken van kleurnuance. Het gaat dan over de verschillende tinten grijs.

En verder

Informatieve filmpjes over wolken:

<https://schooltv.nl/video/welke-soorten-wolken-zijn-er-van-mist-tot-cumulonimbus/#q=wolken>

<https://schooltv.nl/video/nieuws-uit-de-natuur-onweer-1/#q=wolken>

De les in fases

Oriënteren

1. Bespreek het vormdoel.
2. Vraag leerlingen of ze weten wat het is. Leg het zelf uit of toon het filmpje. Is dit vormdoel al eerder aan bod gekomen? Herhaal dan kort de informatie.
3. Toon het beeldmateriaal van de bouwsteen betekenis en bespreek het kort.
  - Wanneer heb je voor het laatst een dreigende lucht gezien? Vertel eens.
4. Bespreek de opdracht.
5. Leg de werkwijze tekenen met houtskool uit. Doe de techniek zelf voor, toon het filmpje of herhaal kort de inhoud.

Onderzoeken

1. Geef leerlingen de tijd om te onderzoeken wat ze willen maken.
2. Ze doen dat door met het materiaal te experimenteren. Wat kun je er allemaal mee?
3. Gebruik eventueel de bouwsteen onderzoek. Toon het filmpje, leg zelf uit of herhaal kort de informatie.
4. Begeleid de leerlingen individueel door het stellen van reflectievragen. Suggesties:
  - Je hebt het materiaal al op verschillende manieren uitgeprobeerd. Heel goed. Kun je er nog wat meer bedenken?
  - Deze bewerking is leuk bedacht. Weet je al waar je die voor kan gebruiken?
  - Hoeveel verschillende kleuren gebruik je in deze vorm? Kun je daar nog meer kleurnuances aan toevoegen?
5. Houd eventueel aan het eind van het onderzoek een tussentijdse beschouwing; in groepjes of klassikaal. Je kunt hiervoor de nabeschouwsingsvragen onderzoek gebruiken.

Uitvoeren

1. Wanneer er voldoende geoefend is, gaan de leerlingen hun definitieve werkstuk maken. Er komt nu ook steeds meer aandacht voor details.
  - Ik zie dat je hier een scherpe overgang hebt gemaakt van donker naar licht. Kun je die overgang ook zacht maken? probeer het eerst uit op een oefenblaadje.
  - Met houtskool kun je steeds nieuwe laagjes aanbrengen: basislaag aanbrengen, donkerder maken, vegen en dan weer details aanbrengen. Probeer dat eens uit.
2. Wanneer de tekeningen af zijn, worden ze afgewerkt met fixatief of haarlak zodat het werk niet meer kan vlekken of afgeven.

Evalueren

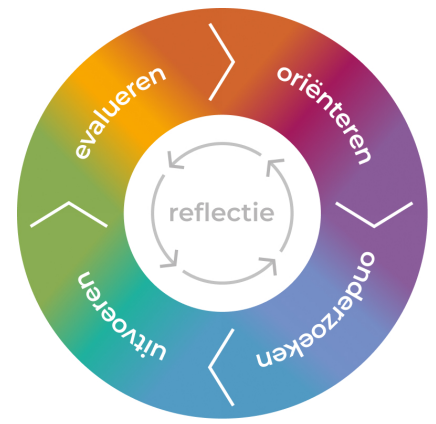
Klik op 'Nabespreken: wat hebben we geleerd?'

Bespreek de vragen op het digibord klassikaal of laat leerlingen de vragen in groepjes of individueel beantwoorden. Mogelijke vragen:

- ◆ Bij welke wolkenlucht kan de regen of onweer elk moment losbarsten? Waaraan zie je dat?
Leg een aantal tekeningen op volgorde zodat een beeldverhaal ontstaat. Welke tekening plaats je eerst, welke daarna? En waarom?
- ◆ In welk werkstuk zit veel kleurnuance. Wijs de verschillende tinten eens aan.
Wat voor effect heeft het gebruik van weinig of veel kleurnuance op de betekenis?
- ◆ Waar zie je een heel duidelijk verloop van donker naar licht? Hoe heeft de maker dat gedaan?
Welk werkstuk is opgebouwd uit verschillende lagen? Wijs eens aan.
- ◆ Stel deze vragen voordat de leerlingen met de uitvoering beginnen.
Hoeveel verschillende vlekken en arceringen heb je gemaakt?
Voor welk vlek of arcering weet je al een toepassing? Leg eens uit.

Spelen met lesfasen en lesdoelen

- De lesbeschrijving is een richtlijn, geen keurslijf. Voel je vrij de volgorde van de bouwstenen naar eigen inzicht aan te passen.
- Is het doel van een bouwsteen al bekend, dan is een korte mondelinge herhaling voldoende.
- Vind je 2 nieuwe leerdoelen te veel voor je leerlingen? Kies dan het doel uit dat ze het hardst nodig hebben voor de opdracht. Of splits de les op. Les 1: aanleren werkwijze, les 2: betekenis en vormdoel.

Aanpassen werkwijze

Liever een andere werkwijze bij deze les? Je kunt de betekenisbouwsteen combineren met onderstaande werkwijzes. Wissel je een bouwsteen, kijk dan altijd kritisch naar de voorgestelde volgorde in de lesbeschrijving en pas naar eigen inzicht aan.

- schilderen met (water)verf
- tekenen met oliepastel, viltstift, (kleur)potlood, houtskool, pen en inkt